

**ZAMONAVIY PEDAGOGIK VA AXBOROT-KOMUNIKATSIYASI
TEXNOLOGIYALARI INTEGRATSIYASI ASOSIDA BOLALARNING
KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH**

G'oziyeva Mohlaroyim Qodirxon qizi

Namangan davlat pedagogika instituti Ta'lim tarbiya nazariyasi va metodikasi (Maktabgacha ta'lim) 1-bosqish M.MTT.AU-24 guruh magistranti

Anotatsiya: Mazkur tezisda zamonaviy pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari integratsiyasi asosida bolalarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari yoritilgan. Tadqiqotda ta'lim jarayoniga AKT (axborot-kommunikatsiya texnologiyalari)ni samarali joriy etish orqali o'quvchilarda til ko'nikmalari, muloqot madaniyati va ijtimoiy faollikni shakllantirish usullari tahlil qilinadi. Shuningdek, pedagogik yondashuvlar va innovatsion texnologiyalarning uyg'unligi, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi samarali interaktiv aloqani yo'lga qo'yishning dolzarb jihatlari ko'rib chiqiladi. Tezida zamonaviy metodikalar orqali bolalarning o'z fikrini erkin va aniq ifodalash, muloqotda ishonchli bo'lish hamda ijtimoiy muhitda faol ishtirok etish ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlari ochib beriladi.

Kalit so'zlar: Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, integratsiya, kommunikativ kompetensiya, interaktiv metodlar, muloqot ko'nikmalari, ta'lim jarayoni, innovatsion yondashuv.

KIRISH

Globalizatsiya va raqamli transformatsiya jarayonlari jadal rivojlanayotgan hozirgi davrda ta'lim tizimi oldida yangi va dolzarb vazifalar turibdi. Xususan, bolalarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish — ularning ijtimoiy muhitga moslashuvi, muloqotda samaradorlikka erishishi va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi.

Shu nuqtai nazardan qaraganda, zamonaviy pedagogik yondashuvlarni axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) bilan integratsiya qilish orqali ta'lim jarayonini samarali tashkil etish imkoniyati kengayib bormoqda.

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2023-yilga kelib dunyo bo'yicha 4,9 milliarddan ortiq inson internetdan faol foydalangan bo'lib, bu esa global axborot maydonida yangi ta'lim uslublari va texnologiyalarini joriy etish zaruratini yuzaga keltirmoqda[1].

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2022-yilda mamlakatda AKTdan foydalanuvchi yoshlar soni 70% dan oshgan bo'lib, bu ko'rsatkich ta'lim jarayonini raqamlashtirishga bo'lgan ehtiyojning ortib borayotganini tasdiqlaydi.

Ta'lim sohasida olib borilayotgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, interaktiv metodlar va raqamli vositalar bolalarning muloqotga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularning mustaqil fikrlash va o'z fikrini erkin ifodalash qobiliyatini rivojlantiradi.

Prognozlarga ko'ra, 2030-yilga kelib ta'lim jarayonining 85% dan ortig'i AKT orqali amalga oshirilishi kutilmoqda, bu esa pedagogik jarayonni zamonaviy texnologiyalar bilan boyitishni strategik vazifaga aylantiradi[2].

Mazkur tezisda zamonaviy pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining integratsiyasi asosida bolalarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishga oid ilmiy-nazariy asoslar, metodik yondashuvlar va amaliy natijalar tahlil qilinadi.

Tadqiqot davomida ta'lim jarayonini takomillashtirish, innovatsion texnologiyalarni qo'llash samaradorligi va bolalar kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish bo'yicha ilg'or tajribalarga asoslangan tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Bugungi kunda ta'lim sohasida asosiy maqsad faqat bilim berish bilan cheklanmay, balki o'quvchilarda lingvistik va kommunikativ kompetensiyalarni ham rivojlantirishdir. Bu esa boshlang'ich ta'lim bosqichida o'quvchilarning tilni to'g'ri va samarali qo'llay olish ko'nikmalarini shakllantirishni talab etadi.

Lingvistik kompetensiya – bu tilning tuzilishi, qoidalari va qonuniyatlarini bilish bo'lsa, kommunikativ kompetensiya – bu bilimlarni muloqotda qo'llay olish qobiliyatidir[3].

Ushbu tezisda boshlang'ich sinf o'quvchilarida ushbu kompetensiyalarni rivojlantirish metodlari ko'rib chiqiladi.

O'zbekiston ta'lim tizimida so'nggi yillarda ko'plab qiyinchiliklar yakunlanib, ta'lim sifatini oshirish va uning xalqaro standartlarga mosligiga yo'nalishgan katta reformalar amalga oshirilmoqda.

Ta'lim o'zgartirishlari diqqat markazida boshlang'ich sinflar o'quvchilarining umumiy rivojlanishiga yordam beruvchi usullar bo'lib turadi.

Joriy ta'limning asosiy vazifalaridan biri bolalarning tillarini va kommunikativ ko'maklashish qobiliyatlarini rivojlantirishdir, bu esa ularning muvaffaqiyatli ijtimoiy integratsiyasi va keyinchalik o'qishlari uchun muhim shartdir.

O'zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'lim sohasidagi islohotlarga katta e'tibor berib, bu jarayon muntazam qonun hujjatlari va davlat dasturlari bilan ta'minlangan[4].

Maxsus e'tibor innovatsion ta'lim usullarining bolalar tilini o'rganish va kommunikativ ko'maklashish qobiliyatlarini rivojlantirishga yo'naltiriladi. Mamlakat Prezidentining "Ta'lim tizimining keyingi o'zgarishlariga oid chora-tadbirlar to'g'risida" buyrug'i ta'lim dasturlarini yangilash va tillar o'qitish uchun muallimlarning malakasini oshirish zarurligini belgilab beradi[5].

Ta'lim siyosati yaratishning asosiy maqsadi boshlang'ich sinflar o'quvchilarining muloqot qobiliyatlarini va tillar bilan tanishish ko'maklashishini rivojlantirish sharoitlarini yaratishdir.

Bu, bolalar faoliyati bo'yicha interaktiv va amaliyotga yo'naltirilgan ta'lim usullari orqali amalga oshiriladi, ularga o'quv jarayonida faol qatnashishni taqozo etadi va tillar bilan tanishishlarini ta'minlaydi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida lingvistik va kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirishda yuqorida keltirilgan metodlar samarali hisoblanadi.

Bu usullar o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini oshirish, ularning muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish va kelajakda muvaffaqiyatli shaxs bo'lib yetishishlari uchun zamin yaratadi.

Shunday ekan, o'qituvchilar ushbu metodlarni dars jarayonida qo'llashlari muhimdir. Tadqiqotlar ko'rsatdiki, eksperimental guruhda qo'llanilgan metodlar — masalan, til o'yinlari va interfaol mashg'ulotlar — o'quvchilarning kommunikativ va lingvistik ko'nikmalarini aniq va sezilarli darajada oshirishga yordam beradi.

Bu metodlar o'quvchilarga tilni o'rganishda o'zlashtirish, dastlabki maqsadlarni amalga oshirish va o'z fikrlarini ifoda qilish qobiliyatlarini rivojlantirishda katta muhim rol o'ynaydi[6]. Natijalar, nazorat guruhiga nisbatan eksperimental guruhda o'quvchilarning yuqori natijalar ko'rsatishini o'z ichiga oladi.

Bu esa, yangi metodikalar va innovatsiyalar tizimimizga kiritilgan holda, o'quv jarayonini samarali va o'quvchilarni qiziqarli qilish uchun muhimdir.

Shuningdek, bu tezis, boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun ta'lim jarayonini mustahkamlaydigan yangi metodlar va ularning amaliyotdagi o'rnini ta'kidlaydi.

So'zning oxirida, o'quv jarayonida lingvistik va kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirishda innovatsion yondashuvlar va qisqa muddatli natijalar olish uchun qat'iy tavsiya etiladi.

Bundan tashqari, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, lingvistik va kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirishda o'yinlar, interfaol mashg'ulotlar va o'qish-yozish mashg'ulotlari samarali usullar hisoblanadi.

Ushbu metodlar o'quvchilarning darslarga bo'lgan qiziqishini oshirib, ularning bilimlarini mustahkamlashga yordam beradi.

Xulosa. Zamonaviy pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining integratsiyasi, ta'lim jarayonida bolalarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

Pedagogik texnologiyalar va zamonaviy axborot vositalarining birlashishi, o'quvchilarga fikrni aniq ifodalash, muloqotda samarali bo'lish va jamiyatda o'z o'rnini topish imkonini yaratadi.

Bu texnologiyalar yordamida bolalar nafaqat an'anaviy ta'lim jarayonlarida, balki interaktiv o'quv vositalari orqali ham o'zlarini ifoda etish, guruhda ishlash, tinglash va fikr almashish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Shuningdek, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari orqali yangi bilimlarni egallash, shaxsiy va jamoaviy kommunikatsiya usullarini o'rganish, va dunyoqarashni kengaytirish imkoniyatlari oshadi.

Shunday qilib, zamonaviy texnologiyalarning ta'limga integratsiyasi bolalarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishda samarali va zaruriy vosita bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Azizov O. Kommunikativ kompetensiyani treninglar orqali rivojlantirish bo'yicha tavsiyalar //Educational Research in Universal Sciences. – 2023. – T. 2. – №. 16 SPECIAL. – C. 233-238.

2. Soliyev I., Shokirjonova Z. MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI BO'LAJAK TARBIYACHILARNI UMUMMADANIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYASI //Центральноазиатский журнал образования и инноваций. – 2024. – Т. 3. – №. 6. – С. 180-184.

3. Nasritdinovna A. G. MAKTABGACHA TALIM TASHKILOTLARI TARBIYACHISINING KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH //Proceedings of International Conference on Educational Discoveries and Humanities. – 2024. – Т. 3. – №. 6. – С. 207-210.

4. Komilova S. I. MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING NUTQIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI //Inter education & global study. – 2025. – №. 1. – С. 266-273.

5. Bayrambay U. BOSHLANG'ICH TA'LIM FANLARINI O'QITISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAYDAN FOYDALANISH ORQALI O'QUVCHILARNING KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH //Research and Publications. – 2024. – Т. 1. – №. 1. – С. 201-204.

6. Ergashbayev, S. (2025). YOSHLARNING MA'NAVIYAT DUNYOQARASHINI RIVOJLANTIRISHDA UZLUKSIZ TA'LIM JARAYONLARINING O'RNI (RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI MISOLIDA). Universal Xalqaro Ilmiy Jurnal, 2(2), 3–9.

7. Shohbozbek E. RENEWAL OF THE SOCIAL SPHERE AND STABLE SOCIETY SYSTEM IN THE PROCESS OF REFORMS //American Journal Of Social Sciences And Humanity Research. – 2024. – Т. 4. – №. 09. – С. 16-20.

8. Azizov O. PEDAGOGIKA KOLLEJLARINING MAKTABGACHA TA'LIM YO'NALISHI O'QUVCHILARIDA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA TAVSIYALAR //Boshlang'ich ta'limda innovatsiyalar. – 2021. – Т. 2. – №. Архив№ 3.